Történelmi visszatekintő

Hatvan éve történt – a magyarok kitelepítése 1. rész

Alig csendesedtek el a fegyverek Európa-szerte, a háború okozta lelki szenvedések és testi sebek be sem gyógyultak teljesen, amikor újfent megkezdődött egy nép, a csehszlovákiai magyarság kálváriája. Az új hatalom magyarok ezreit fosztotta meg állampolgárságától, és tette hontalanná, megfosztva őket legelemibb jogaiktól is. Egyetlen „bűnük" volt, hogy magyarok voltak Ezért!

A meghurcoltatásoktól a nagykaposiak sem mentesültek. 1948. október 6. és 9. között Nagykaposról 14 családot kényszerítettek szülőföldje elhagyására. Tizennégy családdal indult el a vonat az ismeretlen, új haza felé.

Vajon mi minden vezetett el idáig, hogy mindez megtörténhetett? A tanulmány első részében ezt taglaljuk.

Az Osztrák-Magyar Monarchia romjain 1918-ban megalakuló Csehszlovákiában jelentős számú magyar és német lakosság élt. Annak ellenére, hogy az itt élők viszonylagos demokráciát élveztek, az etnikailag tiszta szláv állam létrehozásáról a többségi nemzet vezetői sohasem mondtak le. A két világháború közötti kolonizáció, a belső telepítés már épp ezt a célt szolgálta.

A második világháború utolsó éveiben a csehszlovák emigráció Eduard Beneš elnök vezetésével eltökélte, hogy a második Csehszlovák Köztársaságot nemzeti államként szervezi újjá. Az etnikailag tiszta szláv állam létrehozásának eszköze a nemzetiségek asszimilációja, ill. erőszakos kitelepítése volt. 1945-ben, miután látták, hogy Moszkva a magyarok kitelepítésével kapcsolatban nem annyira határozott, a tárgyalásokon felajánlották Kárpátalja Szovjetunióhoz való csatolását. 1945. április 5-én Kassán az újonnan megalakult csehszlovák kormány kihirdette a Moszkvában elfogadott kormányprogramot, amely többek közt a német és magyar kisebbségekkel szemben a kollektív bűnösség elvét alkalmazta. Az elnöki rendeletek, azaz a Beneš-dekrétumok alapján a magyaroktól megvonták a csehszlovák állampolgárságot, bezárták a magyar iskolákat, betiltották a magyar nyelvű istentiszteleteket, a magyar sajtót, közmunkára vihették a magyarokat, zárolták a nyugdíjfolyósítást, magyar nemzetiségűnek nem lehetett rádiója, büntették azokat, akik magyarul beszéltek az utcán.

Az 1945. augusztus 2-án véget ért potsdami konferencián Csehszlovákia nem kapott nagyhatalmi jóváhagyást a magyar kisebbség egyoldalú kitelepítésére. Ennek ellenére fokozatosan deportálták a magyarokat csehországi kényszermunkára, és reszlovakizálásra kényszerítették őket. Végül a magyar kormány, látva a szlovákiai magyarok embertelen üldöztetését, elfogadta a csehszlovák kormány indítványát és a lakosságcsere ügyében tárgyalóasztalhoz ültek. Az eredeti alapelv az volt, hogy annyi magyart telepíthet át Csehszlovákia Magyarországra, amennyi szlovák önként jelentkezés alapján áttelepül Magyarországról Csehszlovákiába. Csehszlovákiából főleg a magyar értelmiséget, a módosabb, gazdagabb embereket, a vezető réteget jelölték kitelepítésre. Óriási volt az értékkülönbség a kényszerből kitelepített magyarok vagyona és a Magyarországról önként áttelepülő, toborzott szlovákok vagyona között. Szlovák agitátorok járták be Magyarország szlovákok által lakott településeit, felkínálva a szlovákiai magyarok földjeit, házait, gazdag életet ígértek azoknak, akik önként áttelepülnek Csehszlovákiába. Felkínálták nekik a nagy szláv család nyújtotta jólétet, gyarapodást és biztonságot. Mindezek ellenére kevés család jelentkezett, sőt idővel egyre több magyarországi szlovák vonta vissza áttelepülési szándékát. A végeredmény: Magyarországról önként áttelepült 73 000 személy, míg Csehszlovákiából közel 100 000 embert kényszerítettek szülőföldje elhagyásásra. A deportálások, a kényszermunkára való elhurcolás, a lakosságcsere, az önkéntes áttelepülés több mint 200.000 felvidéki magyart üldözött el otthonából. További 400.000 reszlovakizált, mivel ezáltal visszakapta csehszlovák állampolgárságát és az ezzel járó jogokat.

Az etnikailag tiszta szláv Csehszlovákia megteremtésére irányuló törekvés, és az eszközökben nem válogató politika összeroppantotta a magyarországi szlovákságot. Akik nem települtek át, azokat megfélemlítették. Ma nem csak a magyar kormányokon kell számon kérni a magyarországi szlovákok számának alakulását, hanem az „anyaországnak", Szlovákiának is mélyen, saját lelkiismeretébe kellene tekintenie.

A tanulmány következő része a nagykaposiak 1948-as kitelepítésével foglalkozik.

Demjénné Kovács Erna

COPUS

veľkokapušianske správy

september 2008

II. Ročník/ II. Évfolyam

Vydavateľ: Mestský úrad vo Veľkých Kapušanoch, Tolstého 1, 079 01 Veľké Kapušany
Telefón: 638 – 43-17 *E-mail:* tic@vkapusany.sk
Redakčná rada: Királyová Jana, Mgr., Ladislav Papp, Mgr., Zuzana Nagyová
Príprava do tlače: Katarína Hudáková, *Tlač:* MS-PRINT,
CTP: Compugraph Košice
Registračné číslo: MK SR – RP 205/2006, ISSN 1336-9466